

УДК 378.147:02:004.7

Сидоренко Тетяна Валеріївна

кандидат наук з соціальних комунікацій, завідувачка кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи
Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна
ORCID ID 0000-0003-0950-3467
tatyana_tvs@yahoo.com

Сидоренко Алла Іванівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцентка кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи
Відокремлений підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв, Україна
ORCID ID 0000-0002-2889-5219
allasidorenko7@ukr.net

УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА АРХІВНОЇ СПРАВИ

Анотація. У статті розглянуто шляхи впровадження технологій дистанційного навчання у фахову підготовку майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Виділено основні можливості та відмінності технологій дистанційного навчання. Описано досвід впровадження технологій дистанційного навчання майбутніх фахівців інформаційної сфери кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв». Доведено, що технології дистанційного навчання створюють умови для плідної взаємодії викладачів і студентів як суб'єктів інформаційного середовища та сприяють розвитку їх компетентностей, серед яких здатність до саморозвитку та аналітичне мислення. Представлені результати анкетування студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Питання анкети стосувались ставлення студентів до дистанційного навчання (його переваг і недоліків); їх готовності до самонавчання та самовдосконалення; бачення перспектив розвитку дистанційного навчання та ін. Анкетування виявило, що більша частина студентів мають позитивне ставлення до дистанційного навчання і використання сучасних інформаційних технологій для отримання інформації. Найбільш затребуваними виявились практичні та лекційні заняття з використанням мультимедійних технологій. Серед перспектив дистанційного навчання студентами за ранжируванням переліком обрані технологічність, гнучкість та модульність. Результати анкетування довели, що технології дистанційного навчання, базуючись на принципах відкритого навчання, створюють сучасне інформаційне освітнє середовище, привабливе для студентської молоді. На основі дослідження визначено, що дистанційне навчання можна активно використовувати в системі змішаного навчання студентів інформаційної сфери, а в умовах кризових явищ – як самостійний елемент сучасної освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання; засоби дистанційного навчання; інструменти дистанційного навчання; сприйняття дистанційного навчання; інформаційна; бібліотечна та архівна справа.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти орієнтована на тенденції світових процесів політичного, економічного, духовного характеру, розуміння та врахування її ролі і впливу на них. Темпи розвитку інформаційного суспільства сприяли активному використанню Інтернет-технологій в освіті, зокрема впровадженню

технологій дистанційного навчання [1]. Дистанційне навчання дозволяє якісно засвоювати нові знання і формувати компетенції; дає можливість навчання в зручний час; сприяє використанню великого обсягу інформації; забезпечує гнучкість, зручність, інтерактивність. Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних фахівців. Дистанційне навчання увійшло в XXI століття як найефективніша система підготовки фахівців різноманітних сфер та галузей і безперервної підтримки їх високого кваліфікаційного рівня.

Найбільшої актуальності питання дистанційного навчання набули під час пандемії COVID-19, коли всі заклади освіти були змушені проводити навчальний процес, вивчаючи і запроваджуючи різні технології дистанційного навчання. В умовах повномасштабної війни в Україні дистанційне навчання стало основною формою навчання для всіх освітніх закладів, що сприяло вивченню практики його застосування іншими країнами, удосконаленню технології його впровадження для різних спеціальностей. Нові виклики та загрози змушують освітян швидко реагувати й змінювати форми, методи, інструменти навчання, адаптувати його зміст до нових умов. Зокрема додаткової актуальності питанню організації дистанційного навчання, як відзначає Т. Гранчак, надає загальна тенденція скорочення кількості вступників до закладів вищої освіти і зростання кількості тих, хто навчається дистанційно [2, с.220]. Дистанційна форма навчання як спосіб здобуття освіти виступає складником загальної системи освіти, що передбачає вивчення всіх дисциплін відповідно до навчальних планів, спеціальності курсу.

Стан впровадження у ЗВО України дистанційних технологій навчання ще не в повному обсязі відповідає вимогам інформаційного суспільства, бо поки що маємо відставання телекомунікаційних мереж передачі даних, зокрема їх недостатня пропускна здатність; надійність зв'язку, його якість та ін. Не всі заклади вищої освіти мають достатній обсяг якісного навчально-методичного матеріалу в електронній формі, здатного забезпечити повною мірою весь освітній процес. Для успішного впровадження дистанційного навчання потрібні спеціально розроблені курси, належне технічне забезпечення, підготовлені фахівці та ефективна методика навчання.

Дослідження використання технологій дистанційного навчання для підготовки студентів інформаційної сфери сприятиме більш широкому розумінню тенденцій і технологій дистанційного навчання як педагогічних, так і інформаційних. Подальша трансформація вищої освіти, перехід на дистанційне навчання всіх освітніх установ, вимагають застосування нових підходів та інструментів, зокрема для студентів інформаційної сфери інтегрованої спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання дистанційної підготовки студентів вищої школи розглядали українські дослідники: О. Абакумова [3], І. Блощинський [4], О. Кочкодан [5], В. Кухаренко, В. Бондаренко [6], Р. Ріжняк [7], П. Стефаненко [8]-[9], Ю. Торба [10], О. Шпагіна [11] та ін.

Так, О. Абакумовою досліджено історико-педагогічні основи феномена дистанційної освіти, аналіз подій і фактів в історії педагогічної теорії та практики, що зумовили його виникнення та розгортання. Автором запропоновано поетапну періодизацію процесу становлення нової форми освіти в контексті еволюційного розвитку теорії та практики освіти. Дослідниця робить висновок про те, що виникнення дистанційної освіти як системного соціально-педагогічного феномена стало результатом природної еволюції теорії та практики освіти в цілому [3].

Дисертація П. Стефаненко присвячена теоретико-методичному обґрунтуванню та практичній реалізації дистанційного навчання у вищій школі. Автор розглядає дистанційне навчання як форму існування дидактичної системи і його реалізацію в переважній більшості її видів. Також він стверджує, що в межах дистанційного навчання реалізуються всі існуючі традиційні дидактичні принципи та з'являються нові (принцип педагогічної доцільності використання нових інформаційних технологій; принцип забезпечення безпеки інформації, яка циркулює при дистанційному навчанні; принцип відповідності технологій навчання; принцип мобільності навчання), пов'язані з використанням сучасних інформаційних технологій. Найбільш ефективною дистанційною дидактичною системою, за висновками автора, є модульна дистанційна дидактична система, оскільки саме модульне навчання є по суті особистісно орієнтованою педагогічною технологією, що дозволяє оптимізувати навчальний процес, забезпечити його цілісність в досягненні цілей навчання, розвитку пізнавальної та особистісної сфери того, хто навчається, а також поєднати жорстке управління пізнавальною діяльністю студентів з широкими можливостями для їх самостійної роботи [9].

Особливості реалізації особистісно орієнтованого підходу в системі дистанційного навчання аналізував О. Кочкодан. Серед шляхів його реалізації в дистанційному навчанні він виділяє наступні: адаптувати існуючі методики застосування особистісно орієнтованого підходу до сучасних комп'ютерних технологій введення, обробки, аналізу та подання інформації; розробити інтелектуальну систему формування персонального інформаційно-навчального простору; розробити методи динамічної адаптації програми навчання, що засновані на аналізі результатів проміжного контролю знань та ін. [5].

Впровадженню дистанційного навчання під час епідемії COVID-19 була присвячена колективна монографія «Екстрене дистанційне навчання в Україні» за редакцією В. Кухаренка, В. Бондаренка [6]. У ній викладено теоретико-методологічні погляди на проблему реалізації навчального процесу в умовах карантину, викликаного пандемією COVID-19. У статті «Екстрене дистанційне навчання» даними авторами розглянуто питання розвитку дистанційного навчання в Україні за останні двадцять років, алгоритм створення дистанційного курсу, методичні вказівки до дистанційного навчання. Розділ «Вища освіта» даної монографії містить публікації, що висвітлюють практики дистанційного навчання в окремих ЗВО України.

Дистанційне навчання як один з пріоритетних напрямів модернізації професійної освіти характеризує Ю. Торба. Головною тезою він проводить розуміння ролі викладача в дистанційному навчанні та особливості педагогічної взаємодії тьюторів та студентів як суб'єктів дистанційного навчання [10]. З позиції визначення сутності та змісту поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі цікавим є дослідження І. Блощинського [4]. Автор відзначає, що на сучасному етапі дистанційне навчання розглядається як ефективний засіб забезпечення неперервності освіти, шлях до її демократизації, гуманізації та варіативності. що на сучасному етапі існує велика кількість визначень поняття «дистанційне навчання», що є інноваційною формою навчання, має низку особливостей, може застосовуватись в усіх видах освітньої практики, забезпечуючи водночас розвиток творчої та особистісної складової освітнього процесу. Він констатує, що дистанційне навчання – це нова універсальна гуманістична форма навчання, яка провадиться на базі нових інформаційних телекомунікаційних технологій, що створює умови для тих, хто навчаються, вільного вибору освітніх дисциплін, діалогового обміну з викладачем.

Наукові пошуки вітчизняних дослідників дистанційного навчання у XXI ст. також були зосереджені на: відкритих системах дистанційного навчання (Н. Думанський, 2011), порівняльному аналізі різних зарубіжних теорій дистанційного навчання (Б. Шуневич, 2011), історії створення дистанційного навчання в країнах світу

(І. Блощинський, 2011), системі Moodle в самостійній роботі студентів (І. Змієвська, 2013), розвитку науково-педагогічного забезпечення дистанційного навчання в ЗВО України (Р. Ріжняк, 2013 р.), етапах розвитку дистанційної освіти, зокрема: кореспондентському навчанні; навчанні із застосуванням мультимедійних засобів; навчанні, яке повністю ґрунтується на використанні Інтернет-ресурсів (О. Шпагіна, 2013), використанні хмарних технологій у дистанційному навчанні (Г. Кисельов, 2013), дистанційному навчанні у ЗВО України та інших країн світу (І. Ушкаленко, Ю. Зелінська, 2018), використанні хмарного сервісу Zoom для проведення дистанційних занять (А. Фоменко, 2021), онлайн-контролі самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання (О. Романовський, Ю. Романовська, Н. Чаплинська, С. Данилов, 2021), дистанційній формі навчання в системі вищої освіти в аспекті аналізу думки студентів та напрямках удосконалення державної політики (В. Мороз, С. Мороз, 2021), дослідженні моделей дистанційного навчання (Н. Маятіна, Т. Лисенко, О. Дмитрієнко, 2021), аналізі результатів опитування викладачів і студентів коледжів (Ю. Руденко, О. Семеніхіна, І. Харченко, С. Харченко, 2021), ефективності дистанційного навчання під час пандемії COVID-19 з точки зору учасників освітнього процесу (Н. Поліхун, О. Вільчинська, І. Сліпухіна, К. Постова, 2021), аналізі можливостей використання інструментарію веборієнтованих платформ Zoom, Google Meet та Microsoft Teams в онлайн-навчанні (О. Гайтан, 2022) та ін.

Розгляд дистанційного навчання в підготовці фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи обмежений дослідженнями з питань організації дистанційної підготовки фахівців бібліотечно-інформаційної сфери та частково фахівців з документознавства та інформаційної діяльності. Необхідність і значення дистанційного навчання для працівників бібліотек висвітлювали В. Загуменна та Т. Гранчак [12], Т. Гранчак [2], Т. Назарчук [13], В. Пішванова [14], В. Ракитянська, Л. Глазунова [15], С. Чуканова [16] та ін.

Так, В. Загуменна та Т. Гранчак дали характеристику доповідей, представлених на міжнародній конференції «Андрогогіка: дистанційна освіта бібліотекарів у віртуальному середовищі» (Вільнюс, 7-8 червня 2017 р.), які були орієнтовані на кумуляцію міжнародного досвіду організації такого навчання в бібліотечній сфері. Також під час конференції організатори анонсували платформу «Віртуальне навчання для бібліотекарів» (Virtual Learning for Librarians), створену під час реалізації проекту за сприянням програми "Еразмус+". В. Загуменна поділилася із зарубіжними колегами досвідом реалізації дистанційних курсів з проблематики бібліотечної справи в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв. Доповідь Т. Гранчак висвітлювала вітчизняний досвід використання моделей дистанційної освіти і підходи до її організації бібліотеками, університетами та громадськими організаціями [12, с.46]. Автори акцентували, що одним з аспектів налагодження дистанційної освіти є стрімке вдосконалення бібліотечно-інформаційних технологій, яке вимагає від бібліотечного працівника постійного саморозвитку і самоосвіти, бажано без відриву від роботи для стаціонарного або навіть заочного навчання [12, с.45-46]. Дослідження використання технологій інтернет-середовища в організації дистанційного навчання у фаховій бібліотечній освіті здійснила Т. Гранчак. Серед висновків автора, зокрема, можна відзначити створення комплексної моделі дистанційного навчання, технічним рішенням для якої може бути організація навчального інтернет-простору дистанційного курсу за допомогою вебсайту, що дасть змогу інтегрувати в одній точці доступу різноформатний контент і створити умови для різних видів спілкування [2, с.228-229]. Т. Гранчак відзначає, що в сучасному бібліотечному дистанційному навчанні на основі інтернет-технологій в Україні представлено окремі спеціальні курси, опанування матеріалів яких передбачається шляхом поєднання різних комунікаційних моделей та форм. Але ці курси

«не використовують повною мірою наявний потенціал інтернет-середовища (відсутні відеоролики, аудіопідкасти, інтерактивні форуми, ігрові майданчики) і доступні не всім користувачам» [2, с.229].

Використання дистанційного навчання для підвищення кваліфікації спеціалістів як інноваційний напрям в бібліотечній освіті розглянув Т. Назарчук [13]. Автор наголошує, що організація і впровадження дистанційної форми освіти є своєчасним і можливим для вищих навчальних закладів України. Автором дається характеристика дистанційного курсу «Інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек», розробленого Головним тренінговим центром на базі КРУ «Універсальна научна бібліотека імені І. Я. Франко» Автономної Республіки Крим (2013 р.). Роль бібліотек у дистанційному навчанні дослідила В. Пішванова, подавши огляд інформаційних ресурсів, що надають допомогу навчанню молоді [14]. Аналіз змісту розробленого і впровадженого Харківською державною науковою бібліотекою ім. В. Г. Короленка дистанційного курсу «Електронна бібліографія» (куратор курсу Л. Глазунова) було представлено в публікації В. Ракитянської та Л. Глазунової [15]. Автори відзначили, що даний курс розширив географію аудиторії, залучив до підвищення свого професійного рівня тих колег, які не можуть з певних причин відвідувати стаціонарні курси. Деякі особливості та перспективи дистанційної підготовки бібліотекарів у США охарактеризувала С. Чуканова [16].

Окремі аспекти дистанційного навчання розглядала Н. Якименко [17] через призму формування професійної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності. Дослідницею встановлено сутність впровадження дистанційного навчання в процес формування професійної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності. Обґрунтовано організаційно-педагогічні та дидактичні умови, забезпечення їх реалізації при формуванні професійної компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності в режимі дистанційного навчання.

Питання застосування інформаційно-комунікаційних технологій для організації дистанційного навчання документознавства бакалаврів професійної освіти висвітлена в публікації М. Корець та Д. Чумаченко [18]. Авторами науково обґрунтовані дидактичні умови та необхідний технологічний інструментарій для реалізації дистанційної системи навчання майбутніх бакалаврів професійної освіти. Запропоновано структуру інтегрованого дистанційного курсу «Документаційне забезпечення управління» для майбутніх працівників професійної освіти з використанням середовища дистанційного навчання Moodle.

Отже, з огляду на необхідність підвищення ефективності дистанційного навчання для студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» ці питання потребують подальшої наукової уваги. Організація дистанційного навчання студентів означеної спеціальності, зокрема освітньої програми «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоуправління», залишається мало вивченим аспектом, що й обумовило актуальність даного дослідження.

Метою статті є аналіз тенденцій впровадження технологій дистанційного навчання в підготовку студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні дослідження застосовано наукові методи аналізу, синтезу, узагальнення. Джерелами стали наукові та навчально-методичні матеріали, що висвітлюють особливості дистанційного навчання. Для виявлення ставлення студентів

спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» до дистанційного навчання застосовано метод анкетування. Емпіричну основу дослідження склали результати досвіду роботи кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» (ВП «МФ КНУКіМ») у період березня-червня 2020 року та результати анкетування студентів очної форми навчання спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», які в умовах нових викликів дуже швидко перейшли на використання інструментів дистанційного навчання.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття «дистанційне навчання» трактують по-різному. Дистанційне навчання – це новий метод дидактики, можливість здобувати знання віддалено в будь-який зручний для студента час. Це процес отримання знань і навичок за допомогою спеціалізованого освітнього середовища, що базується на використанні інформаційних технологій і забезпечує обмін навчальною інформацією на відстані та реалізує систему супроводу й адміністрування навчального процесу [19]. Це нова технологія самостійної роботи студентів. Дистанційне навчання передбачає наявність засобів надання навчального матеріалу студенту; засобів контролю успішності студента; засобів консультації студента програмою-викладачем; засобів інтерактивної співпраці викладача і студента; можливості швидкого доповнення курсу новою інформацією, коригування помилок [20]. Дистанційне навчання – це форма організації та реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники здійснюють навчальну взаємодію переважно екстериторіально. Електронне дистанційне навчання – це різновид дистанційного навчання, за яким учасники й організатори навчального процесу здійснюють переважно індивідуалізовану взаємодію як асинхронно, так і синхронно в часі, використовуючи електронні мережеві засоби комунікацій та системи доступу до навчальних матеріалів та інших інформаційних об'єктів – комп'ютерні мережі Інтернет/Інтранет, інформаційно-комунікаційні технології [9].

Вперше можливість отримувати дистанційну освіту була реалізована в 1858 році в Лондонському університеті. І майже кожна країна світу має свій власний досвід її застосування.

Упровадження дистанційного навчання в Україні здійснюється понад 20 років. Із 2000 року функціонує Український центр дистанційного навчання при НТУУ «Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського»; створено Проблемну лабораторію дистанційного навчання при НТУ «Харківський політехнічний інститут», Раду з питань моніторингу розвитку дистанційної освіти при КМ України, координаційну Раду МОН України з питань дистанційної освіти, регіональні центри дистанційного навчання у Харкові, Львові, Одесі, Дніпрі, Хмельницькому.

Законодавча підтримка використання дистанційної форми навчання закріплена в низці документів, зокрема «Національній доктрині розвитку освіти», «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні», «Національній програмі інформатизації», Законі України «Про освіту», новій редакції Закону України «Про вищу освіту» 2019 р., Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (редакція 2015 року).

У системі дистанційного навчання закладами вищої освіти України у першому десятилітті XXI ст. були зареєстровані Moodle; Web CT; Прометей; IBM Mindspan Solutions [13, с. 71]. До цього переліку можна додати Claroline, ILIAS, eFront.

Відзначимо, що в Україні існує декілька моделей дистанційного навчання: на базі самостійного вивчення матеріалу (екстернат), навчання в автономних освітніх установах

(або ж за спеціальними автономними навчальними системами) і навчання з використанням мультимедійних програм. Виділяють також такі моделі організації ефективного навчання, як: змішана модель; мережеве навчання; поєднання мережевого навчання та кейс-технологій; інтерактивне телебачення, відеоконференції.

Основними видами занять за дистанційною формою навчання є: лекція, семінар, лабораторні й практичні заняття, консультації та інші (такі самі, як і на денній формі навчання). Заняття зі студентами проводяться дистанційно згідно з навчальним планом. Усі контрольні оцінювання можуть здійснюватись дистанційно [21].

Епідемія коронавірусу призвела до швидкого переведення ЗВО на режим дистанційного навчання. Основними фахівцями для забезпечення навчання в дистанційній формі стали викладачі університетів, перед якими постало завдання швидкого створення нових матеріалів, пошук нових педагогічних прийомів для переходу на дистанційне навчання, врахування особливостей спеціальності та формування основних компетентностей у здобувачів вищої освіти. Розглянемо особливості роботи випускової кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи ВП «МФ КНУКіМ» щодо визначення основних тенденцій впровадження технологій дистанційного навчання в умовах викликів часу.

Так, основними складовими функціональних обов'язків викладачів кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи стали: планування навчального процесу; розробка, адаптація і своєчасне оновлення дидактичних та методичних матеріалів; проведення навчальних заходів у синхронному, а пізніше й асинхронному режимах з використанням різних засобів інформаційно-технічного забезпечення; індивідуалізація навчальних завдань; консультування студентів під час навчання (до виконання практичних, самостійних, проектних робіт тощо); проведення контрольних заходів.

Першими кроками у переході на загальне дистанційне навчання під час COVID-19 були вибір навчальної платформи, створення матеріалів для віртуальних класів (нових та адаптованих). Тому основну частину дистанційних курсів склали матеріали поточних занять, які попередньо планувалися як очні. Основними платформами, на яких викладачі нашого університету здійснювали і продовжують на сьогодні дистанційне навчання, є Google Classroom та Moodle.

З кожної дисципліни створено Google Class, за допомогою якого надається лекційний матеріал, завдання. Можливість прикріплення презентацій, таблиць, відео, створення тестів для опитування, надання завдань з тестом тощо сприяє активізації процесу навчання, використанню нових технологій і онлайн-інструментів для спільної роботи. А регулярне тестування студентів має певний вплив на результати навчання. Google Class робить навчання більш продуктивним: він дозволяє зручно публікувати і оцінювати завдання, організувати спільну роботу і ефективну взаємодію всіх учасників процесу. Серед можливостей Google Classroom для викладачів можна назвати: створення курсів, завдань та управління ними; робота з оцінками (оперативне виставлення, коментування виконаних робіт у режимі реального часу). Для студентів – це можливість отримання матеріалів курсу, обмін інформацією, спілкування у стрічці курсу, електронною поштою; своєчасна здача виконаних робіт, отримання оцінок і коментарів викладача. Серед матеріалів, поданих в Google Class, програма курсу, силабус курсу, методичні рекомендації з вивчення курсу, виконання різних видів робіт, конспекти лекцій викладачів, підручники, навчальні посібники викладачів кафедри та КНУКіМ, посилання на електронні ресурси віддаленого доступу, зразки документів для виконання практичних робіт, тести для самоконтролю, індивідуальні завдання для студентів, комплекти мультимедійних презентацій тощо. Серед дистанційних курсів авторів статті можна назвати: «Загальне документознавство», «Вступ до фаху», «Аналітико-синтетичне опрацювання документів», «Патентознавство», «Інформаційно-

пошукові системи», «Інформаційні системи і мережі», «Засоби мультимедіа», «Соціальні комунікації» та ін.

Сучасною і найпопулярнішою навчальною платформою для викладачів і студентів є Moodle. У середовищі Moodle студенти отримують доступ до навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних та самостійних робіт, матеріали для подальшого спілкування і тестування); мають можливість використовувати засоби для групової роботи (форум, чат, вебінар); спілкуватися з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат тощо [22]. На сьогодні є підручники, навчально-методичні матеріали з використання навчально-освітньої платформи Moodle [23 та ін.], які були опрацьовані і використані викладачами кафедри. Система Moodle відповідає всім основним вимогам, що висуваються до систем електронного навчання, зокрема таким: функціональність, надійність, стабільність, відсутність обмежень за кількістю ліцензій на слухачів, модульність, наявність вбудованих засобів розробки та редагування навчального контенту, інтеграція різноманітних освітніх матеріалів різного призначення, зручність і простота використання та навігації [23, с.7-8].

Система Moodle активно використовується Київським національним університетом культури і мистецтв. Для студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» підготовлені дистанційні курси майже з усіх дисциплін. Студенти нашої філії приєднуються до дистанційних курсів КНУКіМ у випадку проведення масштабних поточних лекцій. У Миколаївській філії КНУКіМ йде опанування цієї платформи для створення дистанційних курсів за чинними програмами), практичні завдання, самостійна робота. На цій платформі проводяться різні види контролю (поточний, рубіжний, підсумковий) у тестовій формі. Тести містять завдання різних типів з однією правильною відповіддю. Вони дають можливість об'єктивно оцінити рівень засвоєних знань, можливість охоплення великої аудиторії студентів, а також автоматизацію процедури перевірки результатів.

На наступному етапі було розширено методики дистанційного навчання, вивчалась робота університетів, які мали досвід віддаленої роботи. Важливою залишалась робота над створенням електронних ресурсів дистанційних курсів, методичних рекомендацій, алгоритмів виконання завдань, робота з пошуку електронних ресурсів для допомоги студентам у виконанні самостійної роботи. Для підвищення мотивації до навчання в умовах зміненого формату продовжувалась робота щодо застосування інтерактивних форм групової роботи: кейс-методи, вебквести, цифровий сторітелінг, онлайн-вікторини, онлайн-обговорення, ментальні карти, підготовки авторських та колективних проєктів, онлайн-опитування та ін. [24]. Ці форми разом з традиційними завданнями сприяли формуванню Soft and hard Skills [25], зокрема: креативності, організованості, уміння вирішувати складні завдання, готовності запропонувати нові ідеї, здійснити їх впровадження, аналітичного мислення, уміння працювати в команді та ін. Приміром, у переліку компетентностей здобувачів освітньо-професійної програми «Документознавство, менеджмент органів державної влади та місцевого самоуправління» зазначені: здатність здійснювати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, розповсюдження та надання в користування інформацію та знання у будь-яких форматах; здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології, програмне забезпечення, мережеві та мобільні технології для вирішення професійних завдань; здатність аналізувати закономірності розвитку документно-інформаційних потоків та масивів, як штучно створеної підсистеми соціальних комунікацій; здатність проєктувати та створювати документно-інформаційні ресурси, продукти та послуги; здатність використовувати автоматизовані інформаційно-пошукові системи, організовувати електронні бібліотеки та архіви та ін.

Дистанційне навчання передбачає якісний контент і зворотний зв'язок. Сьогодні під час навчання використовуються різні форми організації взаємодії викладача і студентів у дистанційному режимі. Необхідні результати навчання забезпечує інтегрування в навчальний процес таких типів взаємодії, як студент-контент, студент-студент, студент-викладач. Взаємодіям, що здійснюються на відстані, притаманні всі властиві навчальному процесу компоненти, які реалізуються спеціальними засобами інтернет-технологій. Серед технологій перевага надається тим, які передбачають інтерактивність. Адже фахівці інформаційної сфери потребують такого контенту, який би не тільки відповідав вимогам сьогодення, а й пропонував реалії майбутніх запитів. Так, «бібліотечний фахівець відчуває потребу не лише орієнтуватись в сучасних літературних тенденціях та новинках книжкового ринку, але й розумітися на інтернет-крауд-технологіях, проєктній діяльності, PR-комунікаціях, бібліотечній журналістиці, івент-менеджменті, психології, написанні грантових заявок» [2, с.220]. Формується нова професія – науково-інформаційний працівник [26]. Майбутні фахівці з інформаційної, бібліотечної та архівної справи готуються для роботи керівниками апарату документального забезпечення, референтами в державній службі, аналітиками інформаційних систем та баз даних, менеджерами з PR, HR та керування контентом, фахівцями зі стандартизації, інформаційними аналітиками, медіаменеджерами, документознавцями, працівниками архівних установ, інтернет-маркетологами (SEO, SMM), менеджерами інформаційно-комунікаційних технологій, адміністраторами електронних бібліотек та ін.

Для студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» викладачами Відокремленого підрозділу «Миколаївської філії КНУКіМ» використовуються наступні інструменти дистанційного навчання: месенджери (Viber, Telegram), відеоконференції (Zoom, Google Meet, Skype), електронна пошта, форуми. Найбільш активною стала платформа Zoom – для проведення аудіо- і відеолекцій, а також інтернет-трансляцій лекцій у режимі реального часу, вебінарів, чат-форумів і дискусій, обговорення питань курсів, виконання групових практичних завдань, захисту практики, організації навчальних конференцій тощо. Відеолекції викладачів кафедри представлені на Google диску. Також існує банк вебресурсів: наявні курси, дистанційні курси, що доопрацьовуються та архів дистанційних курсів, що в наступному навчальному році не викладаються.

Слід відзначити, що в дистанційному навчанні майбутніх фахівців з інформаційної бібліотечної та архівної справи використовуються синхронний та асинхронний режими (або зв'язки). Синхронний зв'язок виявився обов'язковим. Це зв'язок між викладачем і студентом в реальному часі. Тобто під час дуже швидкої перебудови навчального процесу під час карантину всі заняття здійснювались за розкладом конкретної групи, використовуючи онлайн-інструменти Google.

Асинхронний зв'язок передбачає прийняття та передачу інформації (текстів лекцій, відеолекцій, практичних завдань, індивідуальних та групових; завдань для самостійної роботи студентів тощо) у різних часових параметрах. Отже, студенти однієї групи займаються за єдиною програмою курсу та використовують однакові рекомендовані викладачем навчально-методичні матеріали.

Використовується і онлайн-платформа Nearpod, інтерфейс якої більш зручний для доступу з мобільного телефону, за допомогою якої викладачами створюються презентації до своїх занять, зокрема як і в PowerPoint. Цифровими інструментами для оцінювання знань студентів під час дистанційного навчання виступають Google Forms. Отже, сучасний етап дистанційного навчання – це навчання, яке повністю ґрунтується на використанні інтернет-ресурсів [11].

Відзначимо, що організація навчального процесу в системі дистанційного навчання

має свої психолого-педагогічні особливості, які стосуються всіх спеціальностей: зміщення акцентів на самостійну діяльність студентів, їх мотивація до навчання; необхідність формування навичок дистанційної взаємодії; гнучкість навчання; зміна способів взаємодії між студентом і викладачем. Т. Гранчак відзначає, що оптимізації дистанційного навчання сприятиме врахування чотирьох умов: посилення мотивації, ефективний тайм-менеджмент, мобільність та комплексність [2, с.226].

Логічним продовженням теоретичного обґрунтування особливостей дистанційного навчання майбутніх фахівців інформаційної сфери стала практична частина нашого дослідження, яка містила розроблення анкети і проведення опитування студентів денної форми, які були переведені на дистанційне навчання в умовах викликів часу (введення карантину в 2 семестрі 2019-2020 н.р.). Опитування проведено в травні-червні 2020 року. Мета опитування – виявлення ставлення студентів означеної спеціальності до технологій, форм, перспектив використання дистанційного навчання тощо. Респондентами стали студенти 1-4 курсів означеної спеціальності в кількості 50 осіб Відокремленого підрозділу «Миколаївський факультет менеджменту і бізнесу Київського національного університету культури і мистецтв» та Відокремленого підрозділу «Миколаївський факультет менеджменту і бізнесу Київського університету культури».

Анкета містила питання стосовно зміни форми освіти за обраною спеціальністю, особливостей набуття різних видів компетентностей протягом дистанційного навчання, його переваг і недоліків; готовності студентів до самонавчання та самовдосконалення; бачення перспектив розвитку дистанційного навчання та ін.

Проведене анкетування виявило, що більша частина студентів має позитивне ставлення до дистанційного навчання: 60% відповіли, що їм подобається дистанційне форма навчання; 30% – не подобається та 10% – не можуть поки визначитись. Отже, більша частина опитаних погоджується з наданням освітніх послуг через систему дистанційного навчання і використанням сучасних інформаційних технологій для отримання інформації та значним обсягом самостійної роботи.

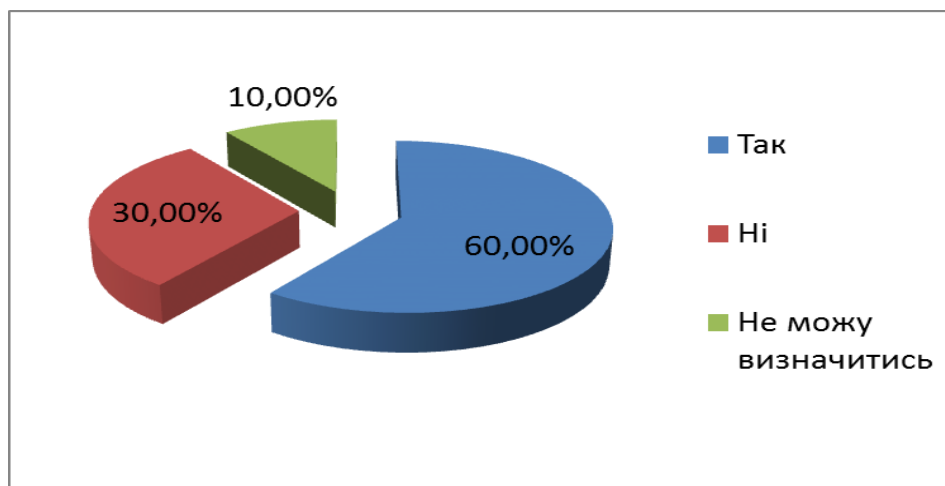

Рис. 1 Ставлення студентів до дистанційного навчання

Далі ми з'ясували думку студентів щодо форм дистанційного навчання. На питання анкети: «Які форми дистанційного навчання Вам подобаються більше?» студенти відповіли так: практичним заняттям віддали перевагу 44%, лекціям з мультимедійним супроводом – 32%; виконанню проектної діяльності (як самостійної роботи) та практичним заняттям – 24%. Ці показники підтверджують загальні тенденції, що лекція

з використанням нових інформаційних технологій у вищій школі не втрачає актуальності. Зокрема більшість викладачів і проводили онлайн-лекції, і надавали тексти лекцій, які можна було опрацювати в будь-який час. Якщо лекція супроводжувалась презентаціями, інтерактивним опитуванням, вирішенням ситуаційного завдання, вона сприймалась з більшим інтересом.

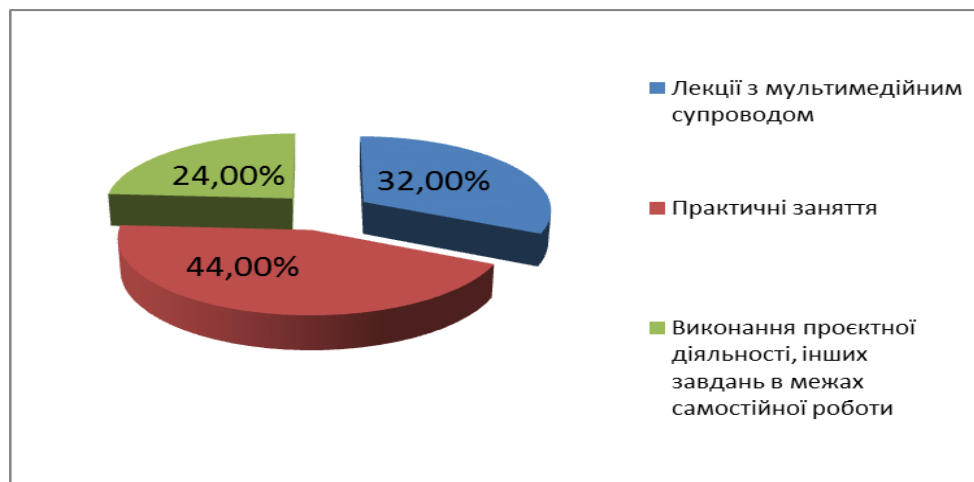

Рис. 2. Ставлення студентів до форм дистанційного навчання

Гнучкість, модульність, економічність, технологічність виступають перевагами сучасної дистанційної освіти. Нам було цікаво, які переваги, на їх думку, є найбільш вагомими для визначення перспектив дистанційного навчання. За ранжируванням переліком студенти назвали: технологічність – 48% опитаних; гнучкість – 22%; модульність – 20%; економічність – 10%. Технологічність як основну перевагу дистанційного навчання, на думку студентів спеціальності, можна пояснити можливістю використовувати різні сучасні онлайн-інструменти для роботи, що є престижним і бажаним для молодого покоління. Економічність, на наш погляд, вони сприйняли як данину, що переважна більшість навчальних освітніх платформ є безкоштовними.

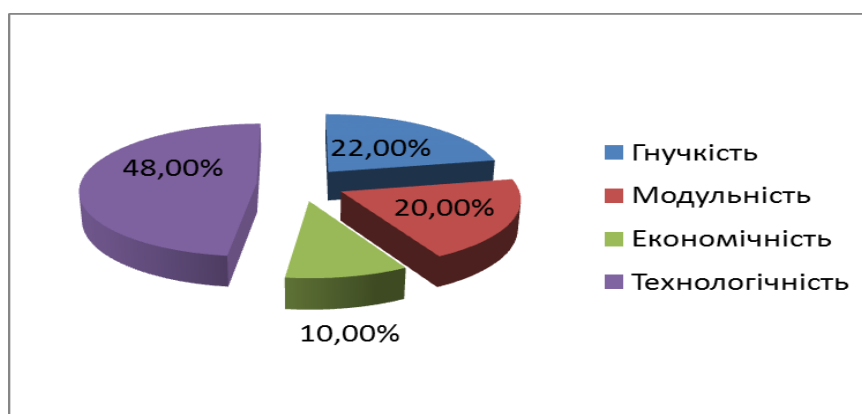

Рис. 3. Найбільш вагомні переваги для визначення перспектив дистанційного навчання

На відкрите питання: «Які недоліки, на Вашу думку, є в системі дистанційного навчання?» відповіли тільки 35 осіб (70%), решта – не знали або пропустили. Серед відповідей наступні: не завжди можна підключитись до відеоконференцій на платформі Zoom або Google Meet; виникнення перебоїв у доступі до віддалених ресурсів; складність мотивації та контролю своєчасності виконання завдань; великі обсяги завдань на

самостійне опрацювання; не завжди якісний контент, що подається в Google Class для вивчення, або надмірний за обсягом, на який витрачається час; окремі види практичних та самостійних завдань потребують додаткового пояснення. І, напевно, найголовніший недолік – студенти не вміють багато працювати самостійно. Отже, серед перспектив – робота викладачів з установки на готовність студентів до самонавчання та самовдосконалення.

В узагальненому вигляді відповіді на запитання: «Які труднощі виникали під час дистанційного навчання?» були наступними: відсутність навичок самостійної роботи; неможливість організувати себе до прочитання (перегляду) лекції або виконання завдання, постійне відкладання цієї роботи; неможливість відразу отримати відповідь від викладача на запитання, якщо виконуєш завдання в ненормований час; окремі теми дисциплін («Інформаційні технології, мережі та системи», «Офісні технології в документаційній діяльності», «Основи кібербезпеки» та ін.) складніше виконати самостійно, ніж в аудиторії з викладачем; необхідність спілкування з викладачами та студентами в аудиторії, виконання окремих завдань на базі установ, адже окремі дисципліни, за якими здійснюється фахова підготовка студентів спеціальності, були переведені на дуальну освіту, що передбачало роботу в архівах, бібліотеках, інформаційних центрах тощо. Але більша частина респондентів не відчували труднощів під час дистанційного навчання.

Відповіді на запитання: «Чи може слугувати мотивацією для використання дистанційного навчання доступність навчально-методичних матеріалів?» розподілилися так: 75% дали позитивну відповідь; 13% – «ні»; решта – не відповіли.

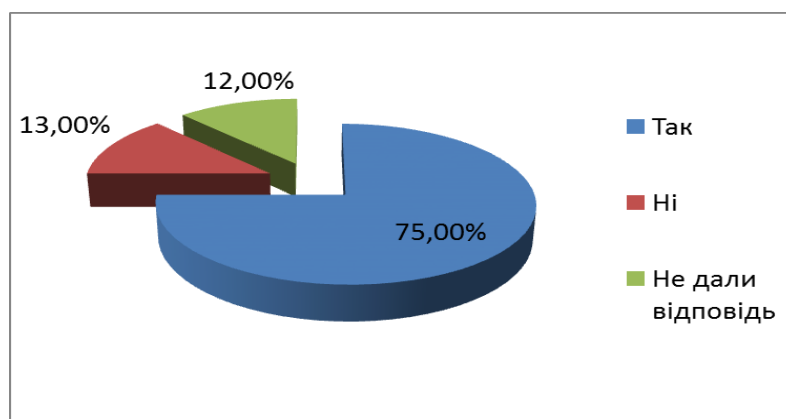

Рис. 4. Вплив доступності навчально-методичних матеріалів для використання дистанційного навчання

Цікавим виявилось і питання: «На скільки відсотків Ви можете оцінити свою готовність до використання сервісів Google в системі дистанційного навчання?» 70% опитаних обрали шкалу від 75% до 100%, 30% респондентів – від 50% до 75%.

Дані показники можна проаналізувати через емоційно-вольову компоненту дистанційного навчання, яка характеризується самостійністю і цілеспрямованістю студентів, їх впевненістю в успішному застосуванні сервісів Google. Такі достатньо високі показники можна обґрунтувати і тим, що вони надані студентами спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», фахові дисципліни якої орієнтовані на активне використання інформаційно-комунікаційних технологій.

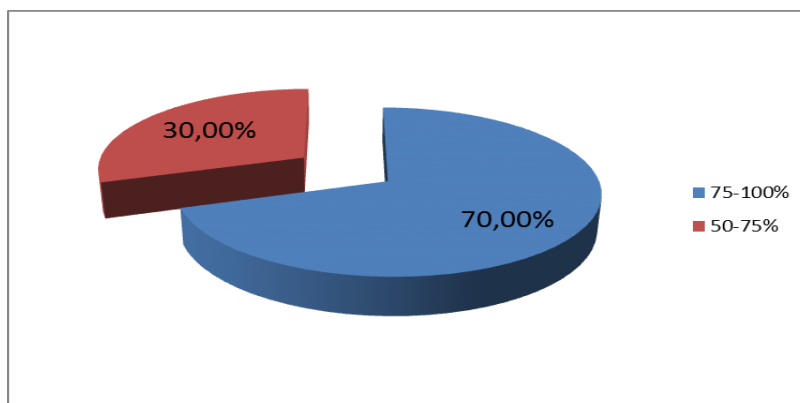

Рис. 5. Готовність студентів до використання сервісів Google в системі дистанційного навчання

Незважаючи на невеликий термін застосування обов'язкового дистанційного навчання для студентів, 70% хотіли б у перспективі його залишити; 14% – не згодні з такою формою навчання; решта студентів утримались від відповіді.

Рис. 6. Ставлення студентів до перспектив використання дистанційного навчання

Отже, за результатами анкетування технологія дистанційного навчання, базуючись на принципах відкритого навчання, створює сучасне інформаційне освітнє середовище, привабливе для студентської молоді. Тож така форма навчання майбутніх фахівців інформаційної сфери є перспективною.

Новим викликом часу стала військова агресія Росії проти України. Під час повномасштабної війни студенти продовжують здобувати освіту дистанційно. Частина студентів залишилась проживати в Миколаєві, дехто опинився на окупованих територіях, переважна більшість студентів нашої філії були вимушені виїхати за кордон чи в інші регіони. Визначальним фактором доступу до освітнього процесу стало місце проживання, наявність гаджетів, інтернету, різні часові пояси у студентів та викладачів, нестабільні умови організації освітнього процесу (повітряні тривоги, відключення електроенергії) та ін.

Викладачі кафедри в умовах дистанційного синхронного та асинхронного навчання продовжують навчальну діяльність з використанням інтерактивних занять, що передбачає взаємодію студентів між собою, активну участь в освітньому процесі. Для забезпечення дистанційного навчання викладачі створюють власні вебресурси, особливо на допомогу у виконанні практичних і самостійних робіт. Вони зважають на

індивідуальні потреби студентів і можливості виконання завдань у цих умовах.

Основними викликами освітнього процесу в умовах війни можна назвати нестабільні умови навчання, обмеженість способів організації навчальної діяльності, зниження мотивації та підвищений психоемоційний стан студентів і педагогів. Ефективність дистанційного навчання студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в умовах війни змінилась не суттєво. Цьому сприяло те, що педагогічний колектив кафедри залишився в повному складі, вже був досвід організації дистанційного навчання під час COVID-19, студенти інтегрованої спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» мають певний досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій, інформаційно-пошукових систем, СУБД, захисту інформації та ін.

Отже, кафедра успішно долає труднощі, спричинені пандемією COVID-19 та повномасштабною війною РФ проти України та змогла забезпечити продовження навчального процесу в дистанційній формі.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Пандемія коронавірусу стала потужним каталізатором змін у системі вищої освіти, зокрема впровадження та вдосконалення дистанційного навчання майбутніх фахівців інформаційної, бібліотечної та архівної справи. Освітня практика підготовки майбутніх фахівців інформаційної сфери в період обмежень показала гнучкість та динамічність дистанційного навчання, його здатність швидко реагувати на зміни, вводити більш практичний підхід до змісту освіти; готовність викладачів до сучасних викликів, зміну ролі викладача в умовах застосування електронних засобів навчання. У студентів з'явився новий формат ефективного навчання, для оптимізації якого потрібний активний розвиток таких компонентів: використання віртуального навчального середовища, розроблення дистанційних курсів, підготовка викладачів вищої школи до роботи у новому форматі.

Проведене дослідження ставлення студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» до дистанційного навчання дало можливість виявити його переваги і недоліки; позитивне ставлення до даної форми навчання та її сучасних технологій; оцінити свою готовність до його використання. Отже, відповіді респондентів дають можливість підтвердити, що дистанційна освіта виступає одним з перспективних напрямів розвитку інноваційного потенціалу вищої школи, а дистанційне навчання, засноване на використанні персональних комп'ютерів, електронних підручників і засобів телекомунікацій, які становлять якісно нову технологію навчання, являють собою нову форму організації освіти.

Дистанційне навчання в системі комбінованого навчання повинно бути орієнтовано на потреби студентів і виступати важливим елементом поступового переходу освіти в онлайн-формат. Отже, потреба адаптації фахових компетентностей майбутніх фахівців інформаційної сфери на основі інтерактивних технологій дистанційної освіти є актуальною. На часі стійкий розвиток програм дистанційного навчання, планова і систематична робота викладачів над розробкою нового, адаптованого до кожної дисципліни контенту. Перспективою подальших досліджень можна назвати підготовку та аналіз комп'ютерно орієнтованого дидактичного матеріалу для студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», осучаснення вимог до їх професійних компетентностей в умовах нових викликів часу. У подальшій перспективі можливе дослідження ефективності дистанційного навчання студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», вивчення стану інформаційного забезпечення навчальних дисциплін.

Використання новітніх технологій у навчальному процесі надає змогу підвищити якість навчання за рахунок керованої, системної, регулярної самостійної роботи студентів, а також зручності організації навчального процесу. За умови вибору моделі дистанційного навчання, яка здатна задовольнити потреби і викладача, і здобувача освіти, організація дистанційного навчання може бути якісною і рівень знань здобувача залишиться стабільно високим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [Електронний ресурс]. Доступно: <http://uimte.kpi.ua/2019/06/03/1598/>. Дата звернення: Трав. 11, 2022.
- [2] Т. Гранчак, “Інформаційно-комунікаційні технології дистанційної бібліотечної освіти в Україні: комплексність і варіативність”, *Інформаційні технології і засоби навчання*, 73(№5), с. 219-235, 2019. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_73_5_18. Дата звернення: Квіт. 24, 2022.
- [3] О. О. Абакумова, “Феномен дистанційної освіти в контексті сучасних соціокультурних змін”. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка*, № 2, с. 7-10, 2011. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKPI_fpp_2011_2_1.pdf. Дата звернення: Трав. 21, 2022.
- [4] І. Г. Блощинський, “Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі”, *Вісник Нац. акад. Держ. прикорд. Служби України. Серія: Педагогічні науки*, вип.3, 2015. Доступно: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2015_3_4.pdf. Дата звернення: Трав. 11, 2022.
- [5] О. Д Кочкодан, “Реалізація особистісно-орієнтованого підходу в системі дистанційного навчання”. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.sworld.com.ua/konfer45/19.pdf>. Дата звернення: Трав. 12, 2022.
- [6] В. М. Кухаренко та В. В. Бондаренко, “Екстрене дистанційне навчання в Україні”: кол. моногр. Харків, 409 с., 2020.
- [7] Р. Ріжняк, “Розвиток науково-педагогічного забезпечення дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України”, *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, вип.122, с. 296-309, 2013.
- [8] П. В. Стефаненко, “Дистанционная система обучения в высшей школе”: моногр. Київ, 396 с., 2012.
- [9] П. В. Стефаненко, “Теоретичні і методичні засади дистанційного навчання у вищій школі” : дис. д-ра наук, Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, Київ, 2002.
- [10] Ю. І. Торба, “Дистанційне навчання як один з пріоритетних напрямів модернізації професійної освіти”. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*, № 3, с. 77-81, 2013. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nsod_2013_3_17.pdf. Дата звернення: Трав. 21, 2022.
- [11] О. В. Шпагіна, “Обґрунтування етапів розвитку дистанційної освіти”. *Педагогічний процес: теорія і практика*, вип.3, с. 181-186, 2013. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pptp_2013_3_21.pdf. Дата звернення: Берез. 21, 2022.
- [12] В. Загуменна, та Т. Гранчак, “Дистанційна освіта бібліотекарів у віртуальному середовищі”, *Вісник Книжкової палати*, №6, с. 45-47, 2017. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2017_6_14. Дата звернення: Черв., 2, 2022.
- [13] Т. Б. Назарчук, “Использование дистанционного обучения для повышения квалификации специалистов как инновационное направление в библиотечном образовании”, *Бібліотеки та інформаційні ресурси у сучасному світі науки, освіти та культури: матеріали наук.-практ. конф., м. Севастополь, 7-10 жовтня 2013 р.* Севастополь: Купол, 2013. с. 68-74. [Електронний ресурс]. Доступно: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/konf-2013-3/konf-2013-3.pdf. Дата звернення: Трав. 21, 2021.
- [14] В. Пішванова, “Роль бібліотек у дистанційному навчанні молоді”, *Вісник Кн. палати*, №10, с. 28-30, 2006.
- [15] В. Д. Ракитянська, та Л. В. Глазунова, “Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка як центр неформальної освіти бібліотечних фахівців”, *Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі: II наук.-практ. інтернет-конф., Харків, НБ ХНМУ, 24-31 жовт. 2016 р., Харків, 2016.* [Електронний ресурс]. Доступно: http://hero.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/14140/3/Ракитянская_Глазунова.pdf. Дата звернення: Квіт. 15, 2022.
- [16] С. Чуканова, “Форми організації бібліотечної освіти у США: чи є перспективи у дистанційної освіти?”, *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*, вип. 42, с. 580–

- 590, Київ, 2015. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/7747>. Дата звернення: Черв. 1, 2022.
- [17] Н. О. Якименко, “Формування професійної компетентності майбутніх фахівців із документознавства та інформаційної діяльності у процесі дистанційного навчання”: дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти”, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2018.
- [18] М. С. Корець, та Д. В. Чумаченко, “Застосування інформаційно-комунікаційних технологій організації дистанційного навчання документознавства бакалаврів професійної освіти”, *Інформаційні технології і засоби навчання*, 78(№4), с. 64-74, 2020. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/107>. Дата звернення: Квіт. 24, 2022.
- [19] Дистанційне навчання. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. Доступно: http://uk.wikipedia.org/wiki/Дистанційне_навчання. Дата звернення: Трав. 21, 2022.
- [20] Вища освіта. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном, Дистанційна освіта, 2018. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>. Дата звернення: Трав. 25, 2022.
- [21] Дистанційна освіта в Україні: навчання у стилі digital nomads. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://studway.com.ua/distancijna-osvita/>. Дата звернення: Черв. 11, 2022.
- [22] Moodle. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Moodle>. Дата звернення: Квіт. 20, 2022.
- [23] Ю. В. Триус, та І. В. Герасименко, та В. М. Франчук, Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE: метод. посіб. Черкаси, 2012.
- [24] А. І. Сидоренко, “Креативно-творчі складові в навчальному процесі майбутніх фахівців інформаційної сфери”, *Сучасні тренди розвитку бібліотеки ЗВО цифрової епохи в структурі інформаційного забезпечення навчального процесу, наукової та дослідницької діяльності ЗВО: матеріали VII Всеукраїнської наук.-практ. конфер. Наукової бібліотеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, 11 лист. 2021. Миколаїв, 2021. с. 61-68. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://libs.mfkukim.mk.ua/jsrui/handle/123456789/2146>. Дата звернення: Трав. 11, 2022.*
- [25] Т. В. Сидоренко, “Soft and hard skills фахівців інформаційної сфери”, *Інформація, комунікація, суспільство: матеріали 8-ї міжнародної наук. конф. ІКС-2019, (м. Львів-Чинадієво, 16-18 травня 2019 р.)*. Львів, 2019, с. 107-108. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://libs.mfkukim.mk.ua/jsrui/handle/123456789/2020>. Дата звернення: Трав. 11, 2022.
- [26] М. С. Слободяник, “Інформаційне забезпечення процесу реформування вищої школи України”, *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, №2, с.4-7, 2004.

Матеріал надійшов до редакції 06.09.2020 р.

INTRODUCTION OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES FOR FUTURE SPECIALISTS IN INFORMATION, LIBRARY AND ARCHIVAL AFFAIRS

Tatyana V. Sydorenko

PhD in Social Communications,

Head of the Department of Information, Library and Archival Affairs

Mykolaiv branch of Kyiv National University of Culture and Arts, Mykolaiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0003-0950-3467

tatyana_tvs@yahoo.com

Alla I. Sydorenko

PhD of Pedagogical Sciences,

Associate Professor,

Mykolaiv branch of Kyiv National University of Culture and Arts, Mykolaiv, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-2889-5219

allasidorenko7@ukr.net

Abstract. The article considers the ways of introduction of distance learning technologies in the professional training of future specialists in information, library and archival affairs. The main features and differences of distance learning technologies are highlighted. The experience of introduction of technologies of distance learning of future specialists of information sphere of the department of information, library and archival affairs of the Separate subdivision "Mykolaiv branch

of Kyiv National University of Culture and Arts" is described. It has been proven that distance learning technologies create conditions for fruitful interaction between teachers and students as subjects of the information environment and promote the development of their competencies, including the ability to self-development and analytical thinking. The results of the survey of students majoring in 029 "Information, library and archival affairs" are presented. The questionnaire took into account the attitude of students to distance learning, its advantages and disadvantages; their readiness for self-learning and self-improvement; vision of prospects for the development of distance learning, etc. The survey found that more than half of students have a positive attitude towards distance learning and the use of modern information technology to obtain information. The most popular were practical and lecture classes using multimedia technologies. Among the prospects of distance learning by students on a ranked list selected manufacturability, flexibility and modularity. The results of the survey proved that distance learning technologies, based on the principles of open learning, create a modern information educational environment that is attractive to student youth. Based on the study, it is determined that distance learning can be actively used in the system of blended learning for students of the information sphere, and in times of crisis - as an independent element of modern education.

Keywords: distance learning; means of distance learning; tools of distance learning; perception of distance learning; information, library and archival affairs.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] The concept of distance education development in Ukraine. [Online]. Available: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/>. Accessed on: May 11, 2022. (in Ukrainian).
- [2] T. Hrachak, "Information and communication technologies of distance library education in Ukraine: complexity and variability", *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 73, №5, S. 219-235, 2019. [Online]. Available: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2019_73_5_18. Accessed on: April 24, 2022. (in Ukrainian).
- [3] O. O. Abakumova, "The phenomenon of distance education in the context of modern socio-cultural changes", *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut». Filosofiia. Psykholohiia. Pedahohika*, № 2, S. 7-10, 2011. [Online]. Available: <http://novyn.kpi.ua/2011-2/01-filos-Abakumova.pdf>. Accessed on: May 21, 2022. (in Ukrainian).
- [4] I. H. Bloschynskiy, "The essence and content of the concept of "distance learning" in foreign and domestic scientific literature", *Visnyk Nats. akad. Derzh. prykord. Sluzhby Ukrainy. Seriia: Pedahohichni nauky*, vyp. 3, 2015. [Online]. Available: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2015_3_4.pdf. Accessed on: May 11, 2022. (in Ukrainian).
- [5] O. D. Kochkodan, "Implementation of a personality-oriented approach in the distance learning system", 2016. [Online]. Available: <https://www.sworld.com.ua/konfer45/19.pdf>. Accessed on: May 12, 2022. (in Ukrainian).
- [6] V. M. Kukhareno, and V. V. Bondarenko, "Emergency distance learning in Ukraine": kolekt. monohr. Kharkiv, Ukrainian, 409 s., 2020.
- [7] R. Rizhniak, "Development of scientific and pedagogical support of distance learning in higher educational institutions of Ukraine", *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky*, Vyp.122, S.296-309, 2013. (in Ukrainian).
- [8] P. V. Stefanenko, "Distance Learning System in Higher Education": monogr. Kiev, Ukrainian, 396 s., 2012.
- [9] P. V. Stefanenko, "Theoretical and methodological principles of distance learning in higher education", MS thesis, Instytut pedahohiky i psykholohii profesiinoi osvity APN Ukrainy, Kyiv, 2002.
- [10] Yu. I. Torba, "Distance learning as one of the priority areas of modernization of vocational education", 2013. [Online]. Available: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nsod_2013_3_17.pdf/. Accessed on: May 21, 2022. (in Ukrainian).
- [11] O. V. Shpahina, "Justification of the stages of development of distance education", *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka*, 2013. [Online]. Available: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pptp_2013_3_21.pdf . Accessed on: March 21, 2022. (in Ukrainian).
- [12] V. Zahumenna, and T. Hrachak, "Distant education of librarians in a virtual environment", *Visnyk Knyzhkovoï palaty*, № 6, S. 45-47, 2017. [Online]. Available: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2017_6_14. Accessed on: June 2, 2022. (in Ukrainian).
- [13] T. B. Nazarchuk, "The use of distance learning to improve the skills of specialists as an innovative direction in library education", in *Materialy nauk.-prakt. konf. "Libraries and information resources in the modern*

- world of science, education and culture”, 7-10 zhovt., Sevastopol, 2013. [Online]. Available: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/konf-2013-3/konf-2013-3.pdf. Accessed on: May 21, 2021. (in Ukrainian).
- [14] V. Pishvanova, “The role of libraries in distance learning for young people”, *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, №10, S. 28-30, 2006. (in Ukrainian).
- [15] V. D. Rakytianska, and L. V. Hlazunova, “Kharkiv State Scientific Library named after V. G. Korolenko as the center of informal education of library specialists”, in *Biblioteky i suspilstvo: rukh u chasi ta prostori: II naukovo-praktychna internet-konferentsiia, Kharkiv, NB KhNMU, 24-31 zhovtnia 2016 r.*, Kharkiv, 2016 [Online]. Available: http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/14140/3/Ракитянская_Глазунова.pdf. Accessed on: April 15, 2022. (in Ukrainian).
- [16] C. Chukanova, “Forms of Library Education Organization in the USA: Are There Possibilities in Distance Education?”, *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, vyp. 42, S. 580–590, Kyiv, 2015 [Online]. Available: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/7747>. Accessed on: June 1, 2022. (in Ukrainian).
- [17] N. Yakymenko, “Formation of professional competence of future specialists in document science and information activities in the process of distance learning”: dys. ... kand. ped.nauk : [spets.] 13.00.04 “Teoriia ta metodyka profesiinoi osvity”, Poltav. nats. ped. un-t im. V. H. Korolenka, Poltava, 2018.
- [18] M. S. Korets, and D. V. Chumachenko, “Application of information and communication technologies for the organization of distance learning of document studies for bachelors of professional education”, *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 78, №4, S. 64-74, 2020. [Online]. Available: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/107>. Accessed on: April 24, 2022. (in Ukrainian).
- [19] Distance learning. Vikipediia. Vilna entsyklopediia. [Online]. Available: http://uk.wikipedia.org/wiki/Дистанційне_навчання. Accessed on: May 21, 2022. (in Ukrainian).
- [20] Higher education. Information and analytical portal on higher education in Ukraine and abroad, Distance Education. 2018. [Online]. Available: <http://vnz.org.ua/dystantsijna-osvita/pro>. Accessed on: May 25, 2022. (in Ukrainian).
- [21] Distance education in Ukraine: learning in the style of digital nomads, 2020. [Online]. Available: <https://studway.com.ua/distanciyna-osvita/>. Accessed on: June 1, 2022. (in Ukrainian).
- [22] Moodle. Vikipediia. Vilna entsyklopediia. [Online]. Available <https://uk.wikipedia.org/wiki/Moodle>. Accessed on: April 20, 2022. (in Ukrainian).
- [23] Yu. V. Tryus, I. V. Herasymenko, and V. M. Franchuk, E-learning system of universities based on MOODLE: metodychnyi posibnyk, za red. Yu. V. Tryusa. Cherkasy, Ukrainian, 2012.
- [24] A. I. Sydorenko, “Creative and creative components in the educational process of future specialists in the information field”. *Suchasni trendy rozvytku biblioteky ZVO tsyfrovoi epokhy v strukturi informatsiinoho zabezpechennia navchalnoho protsesu, naukovi ta doslidnytskoi diialnosti ZVO: materialy VII Vseukrainskoi nauk.-prakt. konfer. Naukovi biblioteky Natsionalnoho universytetu korablebuduvannia imeni admirala Makarova, m. Mykolaiv, 11 lyst. 2021. Mykolaiv.*, s. 61-68, 2021. [Online]. Accessed on: May 11, 2022. (in Ukrainian).
- [25] T. V. Sydorenko, “Soft and hard skills of information specialists”. *Information, communication, society: materials of the 8th international science. conf. IKS-2019, (Lviv-Chinadievo, May 16-18, 2019)*. Lviv, p. 107-108, 2019. [Online]. Available: <http://libs.mfknuim.mk.ua/jspui/handle/123456789/2020>. Accessed on: May 11, 2022. (in Ukrainian).
- [26] M. S. Slobodanyk, “Information support of the process of reforming the higher school of Ukraine”. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, №2, S.4-7, 2004.

